

Türklerin Anavatanı Orta Asya'nın İklimi ve Coğrafi Yapısı

Orta Asya; Gobi, Taklamakan, Karakum gibi çöllerden, geniş bozkırlardan ıssız düzlüklerden oluşmuştur. Ayrıca yer yer yüksekliği 7000 metreyi bulan sıradağlar, büyük çukurlar ve göller vardır. Orta Asya bozkırlarının kışı çok soğuk ve kar fırtınalı, yazı ise sıcak ve kuraktır. Bozkırın bu sert yapısı, Orta Asya'da yaşayan kavimlerin konargöçer hayat tarzını benimsemelerine neden olmuştur.

Bozkır iklimi ve coğrafi yapısı insanlara kalıcı bir yerleşme olanağı vermemiştir. Konargöçer yaşam tarzını benimsemek zorunda kalan toplumlar, ulaşımda ve güçleri de atı kullanarak zorlu koşulların üstesinden gelmiştir. Aynı zamanda bozkırın atlı göçebelere, bir şekilde organize olabilen savaşçı bir toplumdur. Bozkır tarihi, en güzel otlakları ele geçirmek için mücadele eden, hayvan sürülerini yaylak ve kışlak arasında getirip götürerek Türk kavimlerinin tarihidir.

Orta Asya Türk kültürünün temeli "at" ve "demirdir". At ve demir sayesinde Türklerin savaşçı özelliği gelişmiş ve konar göçer hayat tarzları kolaylaşmıştır. At ve demir sayesinde ortaya çıkan ve bütün orta Asya'ya yayılan bu kültüre "atlı göçebe bozkır kültürü" denilmiştir.

[Hunlar](#), [Göktürkler](#) ve [Uygurlar](#) yazın yaylak denilen serin, sulak, otlak bol yüksek yaylalarda; kışın ise kışlak denilen daha ılık ova ve vadilerde yaşamıştır. Tarımın sınırlı alanlarda yapılabildiği buna karşın otlakların geniş yer tuttuğu Orta Asya'da, Türk boyları zorunlu olarak geçimlerini hayvancılıkla sağlamıştır. Konargöçer yaşam tarzında boylar, büyük sürüler halinde baktıkları hayvanlarıyla yaylak ve kışlak arasında gidip gelmişlerdir.

Boyların Yaylaya Göçü:

Göç alanları yani yaylaları, gelişigüzel sahihsiz yerler değildi. Her boyun belirli yaylası ve otlakları vardı. Yaylalara göç boy beyinin emriyle başlardı. Konargöçer evi çadırdan ve eşyalarının hepsi taşınabilir türden olduğu için göç hazırlığı birkaç saat içinde tamamlanırdı. Göç, çift hörgüçlü develer veya dört tekerlekli, üstü kapalı ve öküzlerle çekilen arabalarla yapılırdı.

Bozkırlarda iklim ve coğrafyanın gereği sürekli hareket halinde olan konargöçerler, toprağa bağlılık değil soy aidiyetini birinci planda tutulmuştur. Aileye, oğuşa, boya aidiyetlik geliştiği için bozkırda hayatta kalmak, uzak bölgelere göç etmek kolaylaşmıştır. Her an saldırıya açık bir coğrafyada yaşadıkları için konargöçer topluluklarının silahlı güce ihtiyaçları vardır. Bozkır

kültürünün temel taşı olan atı kullanan, demiri işleyen Türkler askeri bakımdan çevresindeki milletlere üstünlük sağlamıştır.

Türk ordusu, ücretli askerlerden değil her an savaşabilecek durumda olan süvarilerden kurulmuştur. Avrasya'da yaşayan bütün Türkler, konar göçer bir hayat tarzı sürdürmemiştir. Türk boylarından bazıları, uygun tarım alanlarında hem tahıl hem de meyve-sebze yetiştirmiştir. Türkler, elverişli buldukları alanlarda hayat tarzlarını değiştirmiş, daha kolay ve rahat olan yerleşik yaşamı tercih etmiştir. Örneğin; Uygurlar Maniheizm'i kabul ettikten sonra hayat tarzlarını değiştirmiş, toplumsal yapı şehirleşmeye doğru bir eğitim başlamıştır. Kuruldukları dönemde bozkır kültür geleneğini sürdüren [Uygur Devleti](#), Maniheizm dinini benimsedikten sonra yerleşik hayata geçmeye başlamıştır.

Türklerin Konargöçer Hayvancılıkla Uğraşmalarının Nedenleri Orta Asya'da; Tarım topraklarının az olması. Sert karasal iklim nedeniyle kışın yağın karın uzun süre toprak üzerinden kalkmaması. Irmakların derin akmasından dolayı sulamada kullanılamaması. Yağışların yetersiz olması. Eski Türklerin Konargöçer Hayat Sürmelerini Sonuçları: Şehir kültürü gelişmemiştir. Mimari gelişmemiştir. Yazı geç kullanılmıştır.

Yazılı hukuk gelişmemiş, töre denilen yazısız hukuk kuralları gelişmiştir. Tarım ikinci planda kalmış, hayvancılık temel uğraş alanı olmuştur. Uzun süreli hapis cezaları uygulanamamıştır. Özel mülkiyetten çok ortak mülkiyet anlayışı gelişmiştir. Kölelik ve köle emeği kullanımı oluşmamıştır. Doğa ile iç içe yaşadıkları için tabiat güçlerine inanç gelişmiştir. Taşınabilir el sanatları gelişmiştir. Sözlü edebiyat gelişmiştir. Bağımsızlık duygusu ve savaşçılık yetenekleri gelişmiştir. Boylar halinde yaşam tarzı benimsenmiştir.